

Oorlog in brieven en muziek

Het is zondag exact honderd jaar geleden dat met een wapenstilstand een einde kwam aan de Eerste Wereldoorlog. In cultuurhuis De Paulus in Oegstgeest wordt daar met een muzikaal programma bij stilgestaan.

„In Nederland leeft de Eerste Wereldoorlog een stuk minder dan in de ons omringende landen”, zegt Elmer Schönberger. „In Duitsland, België en Frankrijk spreekt men van de Grote Oorlog. Zij hebben er ook veel meer onder geleden dan het neutrale Nederland.”

Schönberger werd als schrijver en componist door De Doelen in Rotterdam gevraagd een muzikaal programma te bedenken rond het einde van de Eerste Wereldoorlog. „Ook in de kunsten heeft deze oorlog zijn sporen nagelaten. Ik laat zien hoe de oorlog heeft doorgewerkt in het werk van belangrijke componisten.” Er wordt onder meer muziek van Ravel, Debussy,

Webern en Stravinsky ten gehore gebracht.

„Net als de meeste Nederlanders had ik niet zoveel met de Eerste Wereldoorlog”, zegt Schönberger. „Ik kende de jaartallen 1914-1918 en daar hield het wel zo’n beetje mee op. Ik ben me erin gaan verdiepen en heb zelfs de loopgraven bij Ieper in België bezocht. Daar werd ik wel door het onderwerp gegrepen. Ik ontdekte gaandeweg ook allerlei muzikale aanknopingspunten.”

Oorlogsverleden

Vooral het oorlogsverleden van de componist Maurice Ravel krijgt veel aandacht in het programma. Ravel wilde heel graag ingelijfd worden bij het leger, maar hij werd te klein en te licht bevonden. „Hij is uiteindelijk aangenomen als vrachtwagenchauffeur”, weet Schönberger. De componist schreef veel brieven aan zijn broer, zijn moeder en zijn vrienden. Uit die brieven maakte Schönberger een selectie voor zijn programma. „Ik behandel vijf brieven”, vertelt

hij. „Vier van Ravel zelf en één antwoordbrief van zijn moeder die bewaard is gebleven. Het is opvallend dat Ravel in de brieven aan zijn moeder een andere toon aanslaat. Hij wil haar duidelijk niet ongerust maken. Hij zat vlak bij het front in Verdun en moet toch wel het nodige hebben gezien.”

Muziekcriticus

In zijn programma wordt ook werk van de Nederlandse componist Matthijs Vermeulen ten gehore gebracht. Elmer Schönberger zegt daarover: „Vermeulen was muziekcriticus van dagblad De Tijd, maar wilde graag oorlogsverslaggever worden. Hij is te voet naar België gegaan. Daar heeft hij gedetailleerde ooggetuigenverslagen geschreven. Ook schrijft hij vier oorlogsliederen; twee daarvan zijn in de krant gepubliceerd. Er zit een prachtig gecomponeerd, verhalend lied van twaalf minuten uit 1917 bij.”

Het wordt zondag in Oegstgeest gezongen door sopraan Barbara

Muziek

‘De Grote Oorlog, een concert in brieven’ door Elmer Schönberger (voordracht), Barbara Kozelj (sopraan), Doris Hochscheid & Frans van Ruth (cello en piano), zondag 11 november, 16.00 uur, cultuurhuis De Paulus, Oegstgeest. Kaarten via Rijnlandse Boekhandel in Oegstgeest en Plato in Leiden. www.muzykkamer-oegstgeest.org

Kozelj. Het duo Doris Hochscheid & Frans van Ruth laat op piano en cello een aantal werken horen van Debussy, Webern en Vermeulen. Het programma eindigt met een nieuw werk van Schönberger zelf: ‘Maurice chéri’. „Hoewel wij in Nederland weinig weten over de Eerste Wereldoorlog lukt het toch om het publiek met behulp van muziek en brieven mee te nemen in het verhaal.”

Theo de With